

Příběh exlibris

Do počátku 20. století bylo exlibris užíváno výhradně pro potřeby bohatých vrstev obyvatelstva, což se odrazilo i na jeho podobě. Pracovalo se s heraldickými motivy, které vznikaly účelově na základě objednávky. Postupem času se začaly objevovat i nové náměty, jako pohledy do interiéru knihoven či romantické krajiny, ale přesto grafika knižních značek zůstala víceméně v rovině neosobní, bez užší návaznosti na individualitu majitele. Změna přišla až v roce 1868 díky Josefu Mánesovi (1820–1871). Ten pro průmyslníka a sběratele umění Vojtěcha rytíře Lannu (1836–1909) vytvořil lístek, který kromě rodového znaku obsahoval i osobní motiv, lásku ke knihám. Mánesova knižní značka je považována za první české moderní exlibris. Další impuls pro rozvoj grafického zpracování motivů poskytl v roce 1897 časopis *Moderní revue*, když uveřejnil článek novináře a spisovatele Stanislava Kostky Neumanna *Ex libris* a otiskl několik exlibris od básníka a ilustrátora Karla Hlaváčka (1874–1898), která vytvořil pro své přátele. To vyvolalo novou vlnu zájmu ze strany umělců i sběratelů umění a bibliofilů o exlibris a do roku 1900 vzniklo dalších 50 českých moderních knižních značek. Postupující celosvětové bibliofilské hnutí za krásnou knihu, nová móda sběratelství exlibris, šířící se k nám ze zahraničí, a aktivity nadšených českých sběratelů vyústily roku 1918 v založení Československého spolku sběratelů a přátel exlibris v Praze (SSPE).